

УДК 378.14: 004.8

Ілона Науменко,

*концертмейстер кафедри музикознавства, інструментальної
підготовки та хореографії Вінницького державного
педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
(Вінниця, Україна)*

Назарій Науменко,

*викладач кафедри музикознавства, інструментальної
підготовки та хореографії Вінницького державного
педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
(Вінниця, Україна)*

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Використання сучасних навчальних інноваційних технологій та методів зумовило необхідність формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах змішаного навчання. Посилення нагальності до використання інноваційних технологій у професійній діяльності відбулося через введення карантинних заходів у зв'язку з пандемією COVID-19. Це й спонукало перехід на дистанційне та змішане (blended learning) навчання у більшості закладів освіти (Науменко, 2022, с.143-146).

Теоретичні аспекти розвитку системи професійної підготовки вчителя музичного мистецтва досліджуються у працях О. Олексюк, О. Отич, Г. Падалки, О. Рудницької, Г. Тарасенко, В. Фрицюк, О. Щолокової та інших. Висвітленням проблеми використання інформаційно-комунікативних технологій в освіті займалися такі науковці, як П. Бісіркін, Л. Кравчук, К. Кушнір, С. Литвинова, Л. Обух, І. Сідорова, О. Співаковський, О. Чайковська, К. Фадєєва, Н. Філіппенко та інші українські науковці.

У розвитку освіти ХХІ століття спостерігається глобалізація, зміна технологій, створення умов для розвитку та творчої само-

реалізації особистості. Оновлення та модернізація змісту освіти передбачає вирішення певних завдань, зокрема, забезпечення пріоритетності розвитку освіти і науки й організації навчально-виховного процесу відповідно до євроінтеграційних змін.

Такі зміни повинні будуватися на глибоких психолого-педагогічних і концептуальних засадах, які кардинально змінюють методичні підходи до навчання. Це вимагає певного перегляду традиційних методик викладання навчальних дисциплін, у тому числі предметів зі сфери музичної педагогіки (Sidorova, 2022, с. 71).

Де-якими із пріоритетних завдань освітніх закладів є впровадження інформаційних технологій в навчально-виховний процес, вміння використання їх на практиці, підготовка високопрофесійних кадрів, що вільно застосовують інформаційно-комунікаційні технології у своїй діяльності. Питання використання сучасних технологій набуває актуальності, тому що спрямоване на підвищення ефективності процесу навчання. Цілком справедливим є твердження про те, що впровадження інформаційно-комунікаційних технологій розширює можливості доступу до інформації для викладачів і студентів. Важливо, щоб означені технології забезпечували підготовку ерудованого фахівця, що володіє інформацією та вмінє користуватися нею. Молоде покоління потрібно підготувати до життя в інформаційному суспільстві, тому важливим є і звернення до міжнародних джерел інформації в науковій та культурній галузях.

Відсутність спеціальних досліджень, присвячених проектуванню і розробці навчальних програм, змісту і методики викладання відповідних дисциплін, погіршує процес підготовки майбутнього вчителя. Тому, метою освітніх закладів має бути удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

ІКТ відносяться, головним чином, до інноваційних технологій, які сприяють поліпшенню якості навчального процесу шляхом активізації навчальної діяльності, стимулюванню та створенню умов до активної самостійної наукової та творчої роботи здобувачів освіти (Стребкова, 2021).

Поняття «інформаційні-комунікативні технології» (ІКТ) трактується як використання на основі комп'ютерів інформаційних і

комунікаційних систем для збереження, обробки та передачі різної інформації. ІКТ вміщують відповідну законодавчу базу, інформаційні ресурси, кваліфікований персонал, що володіє механізмами, способами обробки інформаційних ресурсів, інфраструктуру з виробництва та експлуатації різних технічних, телекомунікаційних та програмних матеріалів (Листопад, 2011, с. 43).

Реалізувати інноваційні програми, певні розробки можна тільки при наявності комп'ютера, а також використовуючи спеціальні програми, звукову апаратуру, синтезатор чи мультимедійний проектор. Аналіз рівня забезпечення такими пристроями закладів музичної освіти, засвідчує, що сучасного музичного обладнання переважно не вистачає, а в деяких закладах його майже немає (Зінська, 2014, с. 458).

Н. Морзе, досліджуючи питання інформаційно-комунікаційних технологій, виділяє кілька важливих передумов для успішного їх функціонування у навчальному процесі: володіння особистісно-орієнтованою методикою навчання; спільне бачення процесу інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій у викладачів різних предметів за умови сприяння і підтримки керівництва системою освіти; наявності певного досвіду у викладачів в галузі використання освітніх інформаційно-комунікаційних технологій; сприяння професійному удосконаленню професорсько-викладацького складу у галузі інформаційно-комунікаційних технологій; знання освітніх стандартів і наявності ресурсів для навчальних курсів; доступу до сучасних інформаційних технологій, зокрема до програмного забезпечення (Морзе, 2004).

Характерно, що для всіх музичних занять важливим є створення творчої атмосфери, яка наповнена емоціями та переживаннями. Вибір необхідних методик, різних видів діяльності та нових мультимедійних засобів додає особливого ефекту на уроці. Цінним є той викладач, який цікаво і захоплююче проводить заняття, орієнтується в музично-комп'ютерних технологіях і вдало використовує їх у своїй роботі. На занятті можна запропонувати відео-презентацію, прослуховування відео- та аудіофайлів, роботу з електронним підручником, аналіз оцифрованого нотного матеріалу, роботу з Google-формами та інші форми роботи.

Будь-які музичні дисципліни передбачають, перш за все, живе спілкування, а застосування найсучасніших інформаційно-комунікативних технологій не можуть реалізувати завдання щодо становлення професійного музиканта (Зінська, 2014, с. 457). Особливо, якщо мова йде про повнозвучні аранжування, підготовку та оформлення концертних номерів, їхній запис на цифровий носій. До прикладу, візьмемо синтезатор, який не замінить звучання реального музичного інструменту. Але, разом з тим, для розширення можливостей навчального процесу, в самопідготовці та творчій діяльності, використання ІКТ стає, навіть, дуже корисним і слугує як допоміжний засіб.

Використання інформаційно-комунікативних технологій у навчальному процесі дозволяє вирішити низку завдань, серед яких: поглиблене засвоєння дисципліни на різних рівнях складності, уміння і навички виконання практичних завдань, розвиток здібностей до певних видів діяльності (Зінська, 2014, с. 458).

За кордоном широко використовується музична інформатика для навчання з дисциплін музично-теоретичного циклу. Також, комп'ютерний інструментарій у музичній освіті практикується для розвитку музично-виконавських умінь, для вирішення завдань у напрямі виконавської і композиторської діяльності.

Варто зазначити, що наукові дослідження з даної тематики є важливими у вирішенні завдань, що поєднують використання ІКТ у професійній підготовці фахівця та, безпосередньо, у роботі з підростаючим поколінням у шкільних та позашкільних закладах, у навчальній та позанавчальній діяльності.

В музичній освіті виокремлюють такі види роботи з використанням ІКТ: навчання за допомогою комп'ютера та Інтернету, навчальну діяльність з елементами гри, технологію інтерактивного мультимедіа, розвиток музичного слуху з використанням комп'ютерних програм, прослуховування музичних творів, перегляд презентацій, підбір мелодій на візуальному синтезаторі, аранжування, імпровізація, набір та редагування нотного тексту, аудіосупровід нотного матеріалу, використання наукової складової (статей, навчальних видань, енциклопедій), використання ресурсів нотних інтернет-бібліотек, виконання завдання у формі

тесту, аналізу творів, проведення форумів, семінарів, вебінарів (Зінська, 2014).

За допомогою певних комп'ютерних програм можна здійснювати музично-слуховий аналіз мелодій, аналіз музичних творів, вивчення матеріалу з історії мистецтва, зокрема, з музичного. Також, можна проводити віртуальні екскурсії, концерти, знайомство з творчістю відомих вітчизняних та зарубіжних композиторів, артистів, виконавців різних епох. Так, наприклад, вивчаючи дисципліну «Хорознавство та хорове аранжування» студентам пропонується: охарактеризувати жанри хорового виконавства, використовуючи аудіо- або відеозаписи хорових творів; підготувати презентацію про творчу діяльність окремих співаків чи хорових колективів; проаналізувати вікові категорії шкільних хорів з використанням відеозаписів; підготувати відеоматеріал ларингоскопічних досліджень голосового апарату; здійснити хорове аранжування творів за допомогою музично-комп'ютерних технологій (використовуючи програми Windows Media player, Sibelius, Finale або MuseScore, Sound Forge тощо) (Кушнір, 2021).

Таким чином, комп'ютер слугує джерелом інформації і є частиною навчального й творчого процесу на музичних, зокрема вокально-хорових заняттях. Тому ІКТ можуть виконувати роль візуального посібника, частково замінюючи книги і підручники.

Використовуючи у навчально-виховному процесі інформаційно-комунікативні технології вчитель поглиблює знання у конкретному виді діяльності і розширює межі навчання в цілому. Вміле впровадження даних технологій в музичній сфері сприятиме ефективності і усунення одноманітності занять, що значно розширить можливості навчально-виховного впливу на учнів.

Узагальнюючи результати наукових досліджень з означеної проблеми, можемо констатувати, що у професійній підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва, велике значення має використання ІКТ. Це, в першу чергу, розширює можливості та межі їхнього навчання, сприяє ефективності, інтенсивності, насиченості і урізноманітненню навчально-виховного процесу, формує емоційно-позитивне ставлення студента до вивчення навчальних дисциплін, сприяє активності у вирішенні навчальних завдань. В другу чергу, здобутий досвід здобувачів освіти, стане гарним

підґрунтям для майбутньої професійної діяльності, основною метою якої вважаємо яскраве, цікаве наповнення змісту уроків у шкільному середовищі. Тому, вважаємо, що потрібно більше приділяти уваги розробкам та розширенню спеціального програмного музично-навчального забезпечення в освітній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зінська Т.В. (2014). Інформаційно-комунікативні технології у сучасній музичній освіті. Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ. С. 456-460.
2. Кушнір К.В., Сідорова І.С. (2021). Хорознавство та хорове аранжування: навчально-методичний посібник. Вінниця: Твори. 191 с.
3. Листопад О.В. (2011). Інноваційний розвиток освіти й освітні інновації. Понятійно-термінологічний аналіз проблеми. Інновації у професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя: методологічні, змістові та методичні аспекти : [моногр.]. Суми : МакДен, С. 43-60.
4. Морзе Н. В. (2004). Методика навчання інформатики. Частина 2. Методика навчання інформаційних технологій: навч. посіб.: У 3 ч. К.: Навчальна книга, 287 с.
5. Науменко Н.О. (2022). Особливості професійної діяльності учителів музичного мистецтва в умовах змішаного навчання. Філософія культурно-мистецької освіти: матеріали Всеукр. наук. конф., м. Київ, 24 бер. 2022 р., С. 143-146.
6. Стребкова Д.В., Сідорова І.С., Науменко І.В. (2021). Реалізація інноваційних технологій професійної підготовки майбутніх учителів у галузі мистецької освіти. Формування професіоналізму фахівця в мистецькій та технологічній освіті: теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля». (1), С. 22-27 URL : <http://93.183.203.244:80/xmlui/handle/123456789/10912>
7. Sidorova Iryna, Smolina Olha, Khomiakova Olha Andriichuk Petro, Romaniuk Lesia (2022). Introduction of the latest teaching practices and development of the educational process in the field of culture and art: the experience of EU countries. Revista de Tecnología de Información y Comunicación en Educación. Volumen 16, N° 2. P. 70-81. <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2022.16.02.4>